

Fra 25 år på Odense rådhus

Af tidligere kommunaldirektør *Hugo Mayntzhusen*

I serien med kendte personer, der en længere årrække var haft deres virke på Fyn, har tidligere stiftamtmand Jakob Høirup, sognepræst i Lunde, senere professor, dr. theol. Ebbe Thestrup Pedersen og tidligere biskop K. C. Holm fortalt erindringer. Redaktionen har opfordret tidligere kommunaldirektør Hugo Mayntzhusen (f.1918) til at fortælle om sit virke i Odense fra 1960 til 1985 og derved belyse embedets funktioner og særlige begivenheder i Odense i perioden. Offentliggørelse af artiklen falder sammen med 25-året for kommunesammenlægningen, og den tidligere kommunaldirektør er blevet bedt om bl.a. at beskæftige sig med dette emne.

Ansættelsen i Odense

Hvilke forudsætninger havde jeg for at bestride denne stilling? Efter studentereksamen fra Aalborg Katedralskole i 1936 læste jeg jura i København. Derfra gik vejen til Thisted som dommerfuldmægtig og videre til Indenrigsministeriet som sekretær i 1945. I dette ministerium, der bl.a. har det overordnede tilsyn med landets kommuner, fik jeg indsigt i og særlig interesse for dette område, og suppleret med erfaringer fra halvandet års udstationering ved Herning kommune og et bijob i Den danske Købstadsforening følte jeg mig kompetent til at overtage embedet i Odense.

Helt i strid med praksis i dag fik jeg tilbudt stillingen uden opslag, efter at borgmester Holger Larsen havde bedt min departementschef, J. H. Zeuthen, om at pege på en kandidat. Jeg tog til Odense til besigtigelse i den samlede magistrat, der accepterede mig. Fra mødet erindrer jeg, at det åbenbart gjorde et godt indtryk, at jeg tog imod en cigar - Tørrings Upman! -, som dengang blev røget bordet rundt.

Da nyheden om min ansættelse i Odense var sivet ud, blev jeg - helt uvant og noget modstræbende - interviewet af Fyens Stiftstidende. Trods alt fik jeg sagt nogle ting, som jeg nu ved gensynet kan stå ved efter de mange års erfaring. Bl.a. udtalte jeg på et spørgsmål om charmen ved det kommunale arbejde: »Samvirket mellem de kommunale politikere og de professionelt skolede embedsmænd. På den ene side ville jeg nødtigt administrere en kommune uden at kunne støtte mig til

Hugo Mayntzhusen, kommunaldirektør i Odense 1960-85, fotograferet i 1978.

de folkevalgtes bedømmelse af de mål, der skal nås, og deres fornemmelse af, hvad der er rigtigt. På den anden side kan politikerne ikke - bortset fra de mindste kommuner - klare administrationen uden hjælp af embedsmændene. Dertil er det hele blevet for kompliceret. - Vi alene-vid-princippet kan ikke længere dyrkes ret mange steder inden for dansk administration. Man må overalt søge at samarbejde de forskellige interesser og stræbe mod resultater, der tilfredsstillende de fleste mulige. Det gælder såvel i den kommunale administration som i statsadministrationen, hvor man i stadig stigende grad støtter sig på forhandlinger med erhvervsorganisationerne, kommunale og faglige organisationer osv.«

Odense kendte jeg kun flygtigt fra et par korte besøg, men fik fortalt af venlige mennesker, at etatsrådernes ånd ikke var helt forsvundet. Stor var derfor min overraskelse, da jeg få dage efter min ankomst blev involveret i Odense Kongelig privilegerede borgerlige Skyttelaugs fest, hvor - som det vil vides - byens spidser (borgmester, stiftamtmand, politimester, oberst m.fl., dog ikke biskoppen!) deltager fra den årle morgen med march gennem byen til skydepladsen.

Hvilke funktioner havde kommunaldirektøren?

Engang spurgte jeg min gode kollega, stadsgartner Axel Thomsen, hvad han lavede om vinteren. Han svarede med at spørge, hvad jeg lavede året rundt! Det havde jeg svært ved at replicere til i en fart.

Kommunaldirektørens funktioner - der iøvrigt ændredes og navnlig

blev udvidet i min tid - beroede i høj grad på tradition. En egentlig funktionsbeskrivelse blev først lavet kort før min afgang som led i overvejelserne om en strukturændring! Det vigtigste har hele tiden været at fungere som sekretær for byråd, magistrat og borgmester med ansvar for forberedelse og ekspedition af løbende sager.

Jeg har regnet ud, at jeg må have deltaget i ca. 500 byrådsmøder og 11-1200 møder i magistraten, men det væsentlige har ligget uden for disse møder.

Sager til magistrat og byråd skal være i orden med hensyn til facts, erklæringer fra andre instanser, juridiske og økonomiske aspekter, og de skal serveres i en alment forståelig beskrivelse i dagsordener. Dette er også vigtigt med henblik på pressens orientering af borgerne, der hovedsageligt er baseret på byrådets dagsordener.

Sekretærarbejdet for borgmesteren omfatter foruden gennemgang af sager bl.a. rådgivning i procedurespørgsmål, koncipering af taler, arrangement af møder og forhandlinger, modtagelse af gæster, deltagelse i repræsentation m.m. Hertil kommer nogle praktiske funktioner vedrørende administration af rådhuset, herunder telefon- og budtjeneste til opretholdelse af kommunens forbindelse med mange og vidtspredte lokaliteter.

Et særligt kapitel er afholdelse af valg - til folketing, byråd og amtsråd samt nu også til EU-Parlamentet - og folkeafstemninger. I min tid var der valghandlinger gennemsnitligt hvert 2. år, og hver gang er der mange rutiner med hensyn til klargøring af lokaler, stemmebokse, stemmesedler, tilforordnede hjælpere, forplejning, optælling, indberetninger osv.

Som nævnt havde jeg ingen funktionsbeskrivelse, og således var der heller ikke officielt fastlagt noget om forholdet til kommunens øvrige chefer, som i det daglige sorterede under de respektive udvalgsformænd, formelt med borgmesteren som øverste politiske chef. Som borgmesterens »højre hånd« havde jeg imidlertid sjældent besvær med at få ønsker om oplysninger opfyldt. Specielt havde jeg et fortrinligt samarbejde med de to økonomidirektører, først Frank Hansen og senere O. Egholm Knudsen, der havde ansvaret for økonomien og var med i magistratsmøderne. Måske var det ligefrem en fordel, at jeg ikke havde en formaliseret »kommandomyndighed«, men måtte bruge venlighed og gode argumenter for at nå mine mål! Iøvrigt er det min erfaring, at der i Odense - til forskel fra en del andre steder - var tradition for et godt »klima« såvel mellem cheferne indbyrdes som mellem chefer og politikere.

Odense Rådhus, opført 1880-83. Oprindeligt var der et 75 m højt tårn, men det blev revet ned ved udvidelsen af rådhuset i 1950'erne. Mon man havde gjort det i dag med nutidens syn på ældre arkitektur?

Kommunesammenlægningen

Skal jeg fremhæve nogle sager fra min embedstid, må det først og fremmest være kommunesammenlægningen i 1970 - netop for 25 år siden - som en meget stor begivenhed for mig - og for kommunerne! Det var spændende at opleve de mange overvejelser og spilfægtier i de forudgående år, indtil Folketingets afgørelse forelå i juni 1969. Og det var ikke mindre spændende at være med til at realisere sammenlægningen og se, om den ville fungere.

Baggrunden for sammenlægningen var, at den befolkningsmæssige og økonomiske udvikling efterhånden havde medført, at den kommunale inddeling af landet, der i hovedsagen var baseret på den middelalderlige sogneinddeling, var blevet utidssvarende. For Odense-området var der således i de seneste år op til 1960 sket det, at mens folketallet i købstaden var faldende, voksede det stærkt i flere af de omliggende kommuner. Det havde bl. a. den følge, at centralkommunen måtte bære udgifter til en del opgaver, f. eks. kulturelle, der i virkeligheden var til fordel for hele det bymæssige område, mens de øvrige kommuner med lavere beskatning drog fordel af tilflytning af velaflagte familier.

Regeringen nedsatte derfor i 1958 en kommunallovskommission, der skulle udarbejde forslag til en ny kommunal styrelseslov og samtidig overveje ændring af den kommunale inddeling. Efter kommissionens lovforslag, der blev vedtaget nogenlunde uændret af Folketinget i juni 1967, skulle en kommunalreformkommission overveje regulering af den kommunale inddeling omkring byerne, »således at befolknings- og erhvervsmæssigt sammenhørende bysamfund *normalt* kommer til at udgøre én kommune, samtidig med at der sikres bysamfundet tilfredsstillende udviklingsmuligheder inden for kommunens område.«

Forslaget om sammenlægning mødte stærk modstand, navnlig i de nærmest liggende »forstadskommuner« Dalum, Sanderum, Pårup, Allersø-Næsbyhoved Broby, Lumby og Fjordager (der tidligere var sammenlagt af Seden, Åsum og Agedrup) samt Fraugde. Men også de længere ude liggende »omegnskommuner« - Korup, Ubberud, Brændekilde-Bellinge, Stenløse-Fangel, Højby og Allerup-Davinde - var utilfredse. Lige fra kommissionsbetænkningen fremkom i maj 1966 til stadfæstelsen af den endelige lov for Odense-området i juni 1969, blev der afholdt utallige møder og fabrikeret mange rapporter og protester. Et hovedargument fra modstanderne var, at forholdene i Odense-området var specielle, og at man derfor ikke kunne behandle området som »normalt«.

Forskellige afværgeforslag, bl. a. om etablering af 3 storkommuner med en fælles overbygning, faldt til jorden, allerede fordi der ikke var enighed mellem forstads- og omegnskommunerne om en sådan løsning. Hertil kom frygten for ekstra bureaukrati og en ikke ubegrundet tvivl om viljen til at samarbejde mellem de tre storkommuner.

Det var en meget spændende tid, indtil afgørelsen var i hus. Navnlig da afgørelsen om Århus, Ålborg og Odense var blevet henlagt til direkte afgørelse i Folketinget, og sagen dermed var blevet stærkt politiseret, var det til det sidste usikkert, hvad udfaldet ville blive. Bl.a. havde den konservative indenrigsminister Poul Sørensen, der havde ansvaret for lovforslaget, flere gange før sin ministertid udtalt sig skeptisk med hensyn til sammenlægningen, og i Venstres folketingsgruppe var der stor splittelse om sagen. Fra slutfasen erindrer jeg en særlig markant begivenhed, nemlig et fortroligt møde hos borgmester Holger Larsen den 8. april 1969. Mødet var foranlediget af sognerådsformændene fra de to største forstæder, Poul Grønberg Christensen i Dalum og Lennart Larson i Pårup, hvoraf sidstnævnte tillige var formand for den opponerende Forstædernes Sammenslutning. De to havde vejret, hvor

Tæt på

Det nye Odense blev til i stor uenighed

Engsteds skolebygning blev det nye møde- og samlingsrum for Odense Kommune i den afsluttede kommunale sammenslutning på rådhuset i Odense. De tre kommuner behøver dog ikke at forlade deres gamle hjem, og det ikke var ønsket som angiver af Finn Fyn Frandsen.

De Fyn blev lavet om (8)

At lænning stans

Kommunestyret i Odense mødte den 4. februar 1969 på rådhuset for at beslutte om den afsluttede sammenslutning af de tre kommuner. De tre kommuner havde allerede vedtaget den afsluttede sammenslutning på deres egne møder den 27. januar 1969. Det var en stor dag for Odense, og det var en stor dag for de tre kommuner. De tre kommuner havde allerede vedtaget den afsluttede sammenslutning på deres egne møder den 27. januar 1969. Det var en stor dag for Odense, og det var en stor dag for de tre kommuner.

Den 17. marts

Tre Odense-kommuner eller én? Købstaden og omegnskommunerne kunne ikke blive enige, så det var Folketinget, der måtte afgøre

sagen i 1969, efter at indenrigsminister Poul Sørensen havde skaffet flertal for princippet; wet bysamfund – én kommune.

Ved årsakstift 1969-69 var kommunalreformen stort set færdig i bak på Fyn. Kun indstillingen om et stort Odense. Byen stod tilbage, men bare var stemt i gætte til den kendte bestemt.

Den første i Fyn er været en spændt atmosfære omkring beslutningen på den ene side og beslutningen om sammenslutningen på den anden side. De tre kommuner havde allerede vedtaget den afsluttede sammenslutning på deres egne møder den 27. januar 1969. Det var en stor dag for Odense, og det var en stor dag for de tre kommuner.

Den nye Odense blev lavet om i 1969. Det var en stor dag for Odense, og det var en stor dag for de tre kommuner. De tre kommuner havde allerede vedtaget den afsluttede sammenslutning på deres egne møder den 27. januar 1969. Det var en stor dag for Odense, og det var en stor dag for de tre kommuner.

Som det fremgår af avisartiklen, forløb kommunesammenlægningen ikke uden problemer for Odenses vedkommende. Den 4. februar 1969 blev der holdt et møde på Odense rådhus med deltagelse fra samtlige kommuner i Odense-området. Atmosferen var forholdsvis behagelig, men ret hurtigt stod det klart, at der ikke var enighed om nogen af løsningerne. På billedet ses på forreste række fra venstre magistratsmedlemmerne Else Jacobsen, Knud Nielsen og Poul Svanholm samt kommunaldirektør Hugo Maynzhusen, på anden række bl.a. administrationschef Christel Dalgård og økonomidirektør Frank Hansen.

vinden bar hen på Christiansborg, og ønskede åbenbart at gardere sig i tilfælde af vedtagelse af loven om sammenlægning, idet de kom med forslag til, hvorledes man rent praktisk skulle forhandle om gennemførelsen, hvis loven blev vedtaget. Det var i sandhed en kovending i forhold til de foregående års modstand!

Omsider blev lovforslaget færdigbehandlet og stadfæstet den 7. juni 1969. Den endelige vedtagelse skete overraskende - og glædeligt - med et stort flertal, nemlig med 115 stemmer for og 11 stemmer imod; 17 stemte ikke.

Efter lovens vedtagelse forestod der et omfattende arbejde med den praktiske gennemførelse af reformen. Der blev nedsat et »Sammenlægningsudvalg« med ialt 29 repræsentanter fra de berørte kommuner, fordelt efter disses størrelse, dog ikke absolut i forhold til folketallet.

Odense, der havde 2/3 af indbyggerne, fik således kun 12 medlemmer og kunne dermed ikke dominere forsamlingen.

5 underudvalg skulle hver for sig behandle følgende sagsområder: I: Administration og økonomi. II: Socialvæsen. III: Kulturelle anliggender, herunder skolevæsen. IV: Byplanlægning og byggesager. V: Kommunale værker. - Hvert udvalg fik 7 medlemmer, heraf 4 fra forstads- og omegnskommunerne.

Borgmester Holger Larsen blev - trods alt - valgt til formand for Sammenlægningsudvalget med sognerådsformand P. Grønborg Christensen som næstformand. Kommunaldirektøren blev sekretær for udvalget.

Sammenlægningsudvalget måtte først og fremmest have styr på overgangsperioden indtil sammenlægningens ikrafttræden den 1. april 1970. Udvalget forlangte derfor alle større ekstraordinære dispositioner i de enkelte kommuner, som jo stadig fungerede, forelagt, herunder også iværksættelse af ikke påbegyndte anlægsarbejder, f.eks. skoler og idrætsanlæg, som flere steder var blevet vedtaget i sidste øjeblik inden lovens vedtagelse. Det gav selvsagt problemer at få slagtet nogle åbenbart urimelige projekter.

Et andet hovedområde var tilrettelæggelsen af den fremtidige administration i den nye storkommune, herunder fordeling af lokaler og personale. Det var en selvfølge, at Odenses administration som den klart største måtte danne grundstammen i den store kommune. En vis lokal administration skulle søges bevaret, men en meget nøje analyse viste, at kun få sagsområder med fordel - eller uden ulempe - kunne klares decentralt. Resultatet blev derfor, at der kun blev etableret områdekontorer i Dalum, Pårup og Fjordager (senere flyttet til det voksende Vollsmose-kvarter), og sagerne blev begrænset til socialvæsen og byggesager. Derudover oprettedes nogle bikontorer med begrænset åbningstid.

Sideløbende med behandlingen af de nævnte opgaver skulle Sammenlægningsudvalget udarbejde forslag til en *ny kommunal styrelsesvedtægt*, baseret på den nye styrelseslov. Problemet var navnlig: Skulle man fortsætte med et sædvanligt »udvalgsstyre«, eller skulle man vælge en »magistratsordning«, som man havde i København og Århus?

Indtil 1970 havde Odense som alle andre byer i landet - bortset fra København og Århus - *udvalgsstyre*, hvor ansvaret for den daglige administration af de forskellige sektorer lå hos de respektive udvalg. Det var et tungt apparat i en kommune af Odenses størrelse, især da vi efterhånden ved »knopskydning« havde fået ca. 20 administrerende udvalg

og 14 kommissioner m.v., der næsten alle havde selvstændige administrationer.

Odense havde vel på papiret en magistrat, men denne var i realiteten et økonomiudvalg, hvis medlemmer (rådmænd) - bortset fra borgmesteren - ikke havde selvstændige administrative funktioner, således som rådmændene i Århus havde fået tidligere.

Det var selvsagt besværligt for byrådsmedlemmerne at passe møder så mange steder, og tilmed kom for mange småsager til udvalgsbehandling - med store forsinkelser til følge. Den spredte forvaltning vanskeliggjorde også planlægning og økonomisk styring. Endvidere var det en ulempe ikke at have politikere til umiddelbar rådighed til forhandlinger, gennemgang af sager og underskrifter. Ved kommunesammenlægningen, hvor indbyggertallet ville vokse med ca. 50% og arealet betydeligt mere, ville problemerne øges yderligere. Styrelsen måtte derfor gøres mere effektiv, men hvordan?

Der var stærk uvilje i Sammenlægningsudvalget mod at indføre et magistratsstyre som i Århus. Der lå den daglige forvaltning hos borgmesteren og 4 rådmænd som ansvarlige for hver sin sektor med meget begrænset indflydelse hos de »menige« byrådsmedlemmer. På den anden side var man i udvalget klar over nødvendigheden af at implicere nogle heltidsbeskæftigede politikere i den daglige virksomhed med hensyn til sagsforberedelse, forhandlinger, mødevirksomhed og ekspedition.

Min opgave blev da at lodde stemningen og finde en model, hvor man opnåede magistratsordningens fordele i retning af en mere effektiv og smidig administration, men hvor byrådsmedlemmerne blev impliceret i højere grad end i Århus - og vel at mærke en model, som Indenrigsministeriet kunne acceptere. Og det lykkedes efter en række forhandlinger, lokalt og med ministeriet.

Ved Odenses *magistratsordning* blev de mange spredte sagsområder samlet i 5 afdelinger, svarende til opdelingen i Århus og Ålborg, der havde valgt at følge Århus-ordningen slavisk. Afdelingen fik henholdsvis borgmesteren og en af de 4 rådmænd i spidsen. Ligesom i de to andre byer kom der et byrådsudvalg i tilknytning til hver magistratsafdeling (undtagen 1. afdeling, der fik magistraten som »udvalg«), men med en meget væsentlig forskel: I Odense kan en rådmænd drøfte enhver sag med sit udvalg, og han skal gå i udvalget med sager, der ønskes i byrådet. Derved får de »menige« byrådsmedlemmer umiddelbart indflydelse på de mange sager, og langt de fleste sager opnår under udvalgsbehandlingen et indhold, som kan tiltrædes af byrådet.

Møde i magistratsværelset 1972. Fra venstre økonomidirektør Frank Hansen, medlemmer af magistraten Carl Jeppesen, borgmester Holger Larsen og Poul Nielsen samt yderst til højre kommunaldirektør Hugo Mayntzhusen. Øvrige medlemmer af magistraten på daværende tidspunkt var Lennart Larsson og Jens Helbak..

De væsentligste fordele ved magistratsstyret ligger for det første i en lettere ekspedition af de daglige enkeltsager på de respektive rådmænds ansvar. Dernæst er det en stor fordel for det overordnede styre af kommunen, at borgmesteren og de 4 rådmænd, der sammen udgør magistraten, i dennes møder repræsenterer den samlede kompetance i kommunen og derigennem kan koordinere administration og økonomi. I en udvalgsstyret kommune vil det tilsvarende centrale organ, økonomiudvalget, normalt ikke rumme repræsentation fra samtlige administrative områder, hvad jeg ofte følte som en stor ulempe ved det tidligere udvalgsstyre i det »gamle« Odense.

Magistratsordningen har i princippet fungeret uændret siden 1970 og er først kommet under debat i de seneste år. Det skyldes navnlig, at magistratsordningen forudsætter, at rådmænd, der hører til byrådets mindretal, loyalt vil respektere byrådets flertalsafgørelser. Da der på grund af de nye politiske konstellationer i byrådet opstod problemer

dermed, har man overvejet andre løsninger, men hidtil uden resultat. Hvilket jeg bifalder!

Skal jeg drage en almindelig konklusion vedrørende kommunesammenlægningen i 1970, må jeg sige, at der naturligvis var en lang række problemer, såvel i den forberedende fase som i den efterfølgende tid med den rent praktiske gennemførelse. Men i betragtning af den store omvæltning, som sammenlægningen betød for mange, lykkedes det dog for mig at se at slippe igennem på rimelig vis, både på politisk og administrativt plan. Det er min vurdering, at en sammenlægning var absolut påkrævet for at få koordineret områdets kommunale aktiviteter og - ikke mindst - for at få en retfærdig fordeling af udgifterne til ting, der var til fordel for hele bysamfundet. De foreslåede kompromisser, f.eks. etablering af 3 mellemstore kommuner med et overkommunalt samarbejde, havde betydet lappeløsninger, der ikke ville have kunnet klare problemerne på længere sigt.

Navnlig set i lyset af de seneste års store problemer i Københavnsområdet, hvor man jo ikke fik reguleret kommunegrænserne i 1970 som i det øvrige land, er jeg overbevist om, at sammenlægningen i vort område var rigtig.

For borgerne i yderområderne har der afgjort været serviceforbedringer generelt set, men på minussiden må nok noteres en svagere kontakt mellem borgere og politikere. Sammenlægningen har måske nok, som nogle har sagt, mest været følt som et nederlag for de mange sognerådsmedlemmer i de tidligere forstads- og omegnskommuner, som gled ud af det politiske arbejde i de nedlagte sogneråd, og det samme gjaldt en del af personalet derfra, selv om de fortsat havde beskæftigelse i den nye kommune. Specielt personale med overordnede positioner havde svært ved at indordne sig under de nye forhold, hvor Odenses chefer havde bevaret deres ledende funktioner.

Iøvrigt henviser jeg til »Odense Bys Historie«, bind X s.144 ff., hvor historikeren Søren Eigaard har givet en udmærket og mere detaljeret skildring af kommunesammenlægningens forløb.

Derudover vil jeg af andre sager, der gennem årene passerede over mit bord, nøjes med at omtale nogle få, som havde min særlige interesse, og som måske også kan interessere andre.

Lokalråd, planlægningsråd, direktørmøde

I forbindelse med omtalen af styreformen kan nævnes et forsøg på at forbedre kontakten mellem politikere og borgere ved oprettelse af *lokal-*

Hugo Mayntzhusen virke jaldt under to borgmestre, t.v. Holger Larsen (borgmester 1958-73) og t.h. Verner Dalskov (borgmester 1973-93). Han karakteriserer sine to nære medarbejdere som følger: »Holger Larsen var ikke af mange ord, men god til at lytte og drage konklusioner. Mod manges forventning - og vitterligt også mod sin egen - bevarede han borgmesterposten efter kommunesammenlægningen, men formåede med sin autoritet at tøjle de mange modstridende interesser og dermed bidrage til en fornuftig gennemførelse af sammenlægningen.« - »Verner Dalskov kom ved et tilfælde ind i byrådet i november 1972 som suppleant og valgtes til ny borgmester i 1973, hvor Holger Larsen måtte gå af på grund af sygdom. Men nogen erfaring fra en tidligere periode i byrådet og længere tid i partiarbejdet tog han fat og vandt med en ny og mere åben stil hurtigt tillid, også uden for egne rækker. Jeg var i min tid vidne til, at han nåede mange praktiske resultater.«

råd. Et forslag fra SF i 1973 om oprettelse af 21 lokalråd blev behandlet i et byrådsudvalg. Her stødte man bl.a. på problemer om, hvilke sager der kunne udlægges til lokalråd uden at genere de i forvejen eksisterende nærdemokratiske organer som f. eks. skolenævn, foreningsbestyrelser og beboerlaug, dels de centrale funktioner i kommunen. Endvidere var der omkostninger til møder og sekretariater, forsinkelse af sager ved udsendelse til høring samt - fundamentalt - principper for valg til lokalrådene. Resultatet blev derfor, at forslaget faldt, og at byrådet i stedet opfordrede magistratsafdelingerne til at skabe mere nærkontakt til borgerne ved at arrangere borgermøder, inddrage eksisterende foreninger i sagsforberedelsen m. v. - Et senere forsøg i 1988 faldt også til jorden af praktiske årsager.

I den store kommune opstod der efterhånden behov for en bedre

samordning på tværs af magistratsafdelingerne. Det første skridt hertil var et *Planlægningsråd* i 1974, relateret til byplanlægningen. Hvor utroligt det lyder i dag, var det på den tid kontroversielt at lave et forum af embedsmænd uden for politisk regi. Rådmanden i magistratens 2. afdeling blev derfor formelt formand - uden at deltage i praksis, og det måtte stærkt betones, at rådet ikke havde besluttende kompetance.

I 1980 etableredes et »*Direktørmøde*« bestående af hver magistratsafdelings øverste chef med kommunaldirektøren i forsædet. Opgaven var navnlig at koordinere sager før forelæggelsen i magistrat og byråd, specielt med hensyn til økonomisk og fysisk planlægning, hvilket viste sig at være meget nyttigt.

Kommune-Information

I 1972 blev der nedsat en arbejdsgruppe til drøftelse af kommunikationen mellem kommunen og borgerne. Problemet var at få gjort noget effektivt og uden for store omkostninger. Annoncer i dagspressen er dyre og giver kun partiel dækning af beboerne og navnlig ikke af grupper, som har særligt behov for information om sociale foranstaltninger m. m. Husstandsomdeling dækker totalt, men er ret kostbar. Løsningen blev et 4-sidet indlæg i den lokale ugeavis »Odense-Posten«, der uddeles gratis til alle husstande.

Om indholdet blev det fastsat som princip, at stoffet skulle være rent informativt og partipolitisk neutralt, dvs. ikke en »borgmesteravis«. Billeder af politikere måtte f.eks. ikke bruges, bortset fra ved oplysning om byrådsvalgets resultat. Streng håndhævelse af dette princip er formentlig årsagen til, at Odenses »Kommune-Information« har kunnet overleve i så mange år - i modsætning til lignende forsøg andre steder.

Beskæftigelsesforanstaltninger

I kølvandet på oliekrisen 1973 fulgte stigende arbejdsløshed, navnlig blandt unge, og forskellige beskæftigelsesforanstaltninger blev sat i gang af flere af kommunens afdelinger. Det skortede imidlertid på koordinering af indsatserne, og for at råde bod herpå blev der i 1978 etableret et beskæftigelsessekretariat i kommunaldirektørens regi. Der blev sigtet på såvel praktisk arbejde som uddannelse med henblik på indslusning i normalt arbejde. Senere kom anvisning af (tidsbegrænset) arbejdstilbud til langtidsledige.

ODENSE

KOMMUNAL ORIENTERING

UDGIVET AF ODENSE KOMMUNE TIL SÅMTLIGE HUS STANDE * NR. 1 APRIL 1974

Et „forbrugerblad“ til Odenses borgere

„Kommunal Orientering“, bladet De sidder med i hænderne netop nu, udsendes af Odense kommune.

Hensigten med dette blad, som foreløbigt skal udsendes fire gange inden for det næste år, er, at give kommunens borgere en lang række praktiske oplysninger.

Tilflyttere har stiftet bekendtskab med den lille bog „Velkommen til Odense“, men da størstedelen af borgerne er „indfødte“, vil mange have glæde af, at vi her bl. a. bringer konkrete oplysninger af den slags, bogen indeholder.

„Kommunal Orientering“ vil også orientere om aktuelle spørgsmål, om skolenævnvalg, om fremgangsmåden ved ansøgning om folkepension, om praktiske problemer i forbindelse med ansøgning om opførelse af en carport osv.

Det skal være lettere for borgerne

Vi ved, at kommunen og kommunens kontorer kan virke som en labyrint for mange borgere. I „Kommunal Orientering“ vil vi prøve at gøre det lettere for borgeren at finde frem

Vær med i skolearbejdet

I denne måned holdes møder om valg af forældre til skolenævnene - Her orienteres om valghandlingen

I løbet af denne måned vil der på alle kommunale skoler blive holdt møde om valg af forældre til skolenævnene for de kommende fire år, og det er vigtigt, at borgerne er opmærksomme på indstillingsretten.

Gennem dagstavisen og gennem en meddelelse til hvert hjem, der har børn indmeldt i skolen, vil forældrene blive orienteret om, hvornår mødet holdes.

Mødet er et orienteringsmøde. Det jodes af et medlem af byrådet, og forældrene vil den aften blive orienteret, dels om hvilke opgaver og beføjelser et skolenævn har, dels om hvorledes man opstiller kandidatlister til skolenævnvalget.

Der skal på hver skole vælges fire forældre til skolenævnet og fire stedfortrædere. På de skoler, hvor der fra 1.-9. klasse er indrettet

dage kun indkommet én kandidatliste, vælges de fire første (de to første for specialklasserækker) for valgt, og de øvrige fire (2) er stobefrættede i de kommende fire år. Hvis der kommer flere kandidatlister, skal der holdes valg med hensyn til afstemning som til folketings- og byrådsvalg.

Valget holdes en eftermiddag formiddag mellem kl. 16 og 20. Forældrene vil fra skolen få meddelelse om valgdagen, og vil i afstemningsrummet kunne sætte deres kryds enten ved en kandidatliste eller ved en bestemt person, som de ønsker at stemme på.

Når valgets resultat er gjort op, udhentes alle de

valgte skolenævnmedlemmer til et møde, hvor der skal vælges medlemmer til skolekommissionen.

Skolebestyrelsesloven bestemmer, at skolekommissionen skal bestå af 15 medlemmer, hvoraf de otte vælges af byrådet og de syv af de forældrevalgte skolenævnmedlemmer.

Først når valg af skolenævn og af forældrevalgte skolenævnmedlemmer er afsluttet, kan der fra skolen her har fundet sted, kun de nye skolenævne og den nye skolekommission trædes i funktion. Det sker fra den 1. i den efter valget følgende måned.

Indtil da fungerer skolekommissionen og skolenævnet, der er valgt i 1970.

Sommerens tilbud

Første nummer af »Kommunal Information«, der udkom 1. april 1974, dengang under titlen »Kommunal Orientering«

Det var et problem at opfylde navnlig de unges krav om meningsfyldt arbejde; at arbejdet var samfundsnyttigt, f.eks. renholdelse af busholdepladser eller lugning af ukrudt i parkerne, var ikke nok. Hertil kom, at såvel fagforeningskrav om at holde sig fra regulært arbejde som arbejdsøivernes modstand imod konkurrerende produktion i høj grad begrænsede mulighederne for at finde egnede beskæftigelsesmuligheder.

Virkingen af kommunens anstrengelser var ikke alt for opmuntrende, eftersom arbejdsløsheden langtfra blev udryddet. Det positive var dog, at nogle, især unge, fik et skub til at komme i gang med en uddannelse eller blev vænnet til at arbejde - eller bare til at stå op om morgenen - således at de ikke gik helt i stå. Endvidere bevirkede aktiviteterne en vis rotation, således at det ikke var de samme, der var ledige hele tiden.

Kommunen ofrede meget store millionbeløb på beskæftigelsesforanstaltninger, som - hvad ikke alle er klar over - er meget dyrere end udbetaling af understøttelse. Som en tommelfingerregel kunne man regne med den dobbelte udgift, fordi der, foruden merudgiften til lønninger, også må regnes med omkostninger til materialer, ledere,

administration, forsikringer, varme, lys, rengøring m.m. Også undervisning medfører væsentlig større udgifter end betaling af understøttelse.

Oprindeligt troede man vel, at arbejdsløsheden var et midlertidigt fænomen, og at man blot skulle »holde gryden i kog«, indtil normale tider kom igen. Derfor kunne man endnu arbejde med nogen optimisme i behold. Desværre har det jo senere vist sig, at dette var en total fejlvurdering. Men kunne vi have gjort det bedre, hvis man havde kendt sandheden?

Energibesparelser

Som resultat af oliekrisen kom der focus på at spare energi under alle former. På mit forslag nedsatte magistraten i 1976 et embedsmandsudvalg med repræsentanter for alle magistratsafdelinger med kommunaldirektøren som formand med det formål at pege på sparemuligheder inden for alle kommunens områder.

Der blev først sendt retningslinier til alle institutioner om at spare på det daglige forbrug af el, vand og varme, og samtidig blev der taget fat på tekniske undersøgelser af kommunale bygninger med henblik på systematiske planer for varmeisolering og ændring af tekniske installationer, el, varme, ventilation m.m.

I de følgende år bevilgede byrådet meget betydelige beløb til gennemførelse af planerne med højest prioritet til de investeringer, der hurtigst ville give de største besparelser. Takket være nogle dygtige teknikere opnåede kommunen meget lukrative resultater, som rygtedes langt uden for Odense.

Kulturudstillinger og Kunstfond

I 1961 tog daværende stadsgartner Axel Thomsen initiativ til at arrangere en skulpturudstilling i Eventyrhaven - eller H. C. Andersenhaven, som er dens officielle navn. Ideen var at vise en skulptur ude i omgivelser, hvortil den er bestemt, og hertil fandt man Eventyrhaven med de mange forskelligartede partier særlig velegnet.

Udstillingerne fortsatte i de følgende år, normalt hvert 2. år, og blev meget værdsat af kunstnerne. Der har ialt til og med 1988 været 193 udstillere, og nogle har udstillet flere gange. Der har været fri adgang, og mange borgere og turister har besøgt udstillingerne og fået større forståelse for skulptur - eller er blevet grundigt forarget over outrerede

»Skulptur i Eventyrhaven« blev afholdt første gang i 1961. »Mor og barn« af Tove Olafsson var med på udstillingen og blev købt af Odense Bys Kunstfond. Skulpturen står fortsat i Eventyrhaven.

ting. Som eksempel på det sidste kan nævnes Svend Dalsgaards »Det indvendige af Odense«, et 4 x 5 m hul i jorden omgivet af et stakit, som var med på 1967-udstillingen, og som var ment som en protest mod nedrivningerne til Thomas B. Thrigesgade. Forargelsen rakte helt ind på borgmesterens kontor, idet han nægtede at anvise honorar til Svend Dalsgaard! Sekretariatet for udstillingerne var lagt i kommunaldirektørens kontor, hvilket medførte mange hyggelige møder med kunstnere og naturligvis stimulerede min interesse for skulptur.

Desværre er den 2-årige rytme blevet brudt på grund af problemer med at skaffe egnet materiale til udstillingerne.

Af den første udstilling udspandt ideen om »Odense Bys Kunstfond«, som fik til opgave at finansiere kunst til anbringelse på offentlige steder i kommunen.

Bevæger man sig rundt i byen, vil man mange steder se beviser på fondens virke. Siden oprettelsen har den i min tid tilvejebragt 123 kunstværker - lige fra små ting til den samlede udsmykning af Koncerthuset - til et beløb af ca. 5,2 mill. kr., hvoraf dog godt 2 mill. kr. hidrører fra Statens Kunstfond o. a.

Til filmfestivalen i 1977 lavede billedhuggeren Gunnar Westman statuetten »Den lille Tinsoldat« som den første i rækken af originale præmiefigurer.

Filmfestival

I 1975 blev der organiseret international Eventyr-filmfestival i Odense, inspireret af filmanmelder ved Fyens Stiftstidende Bent Aagaard, og siden har der været arrangeret filmfestival hvert 2. år, dog med lidt ændring af konceptet, men stadig med tilslutning fra mange lande.

Da jeg ved den første festival havde set præmierne, 2 forgyldte og 8 forsølvede miniature-havfruer stillet op på et dannebrogflag, fandt jeg, at der burde gøres noget. Det viste sig svært at få ændret, men det afgørende blev, at Albani, der sponsorerede præmierne, absolut heller ikke brød sig om havfruerne, eftersom »Den lille Havfrue« i sin tid er skænket af brygger Jacobsen og bliver brugt af Carlsberg som reklame.

Løsningen blev fremover den, at man forud for hver festival får en kunstner til at kreere en statuette med eventyrmotiv fra H. C. Andersen eller andre. Herved opnår man at støtte en nulevende kunstner, at få skabt en række gode statuetter - og at undgå havfruer!

Bogtryk-jubilæum

Odense fejrede i 1982 500-året for trykningen af den første bog i Danmark, hvilket - som så meget andet i tidens løb - fandt sted i Odense i 1482.

Bogtrykkeren var den tyske Johann Snell, som var indkaldt af biskop Karl Rønnow for at trykke et Breviarium Ottoniense, og som benyttede lejligheden til forinden at trykke en beretning - på latin - om tyrkernes belejring af Rhodos 2 år tidligere.

Jeg deltog i de grundige forberedelser af jubilæet, der blev holdt på rådhuset med dronningebesøg, koncert, taler og en eksklusiv bogudstilling, hvor også et eksemplar af den jubilerende bog var med, udlånt med store betænkeligheder fra Det kgl. Bibliotek og garderet ved store sikkerhedsforanstaltninger.

På denne baggrund er det velmotiveret, at Danmarks grafiske Museum blev placeret i Odense, nærmere betegnet på Brandts Klædefabrik.

Gasværket i Ribnitz

I 1961 vedtog byrådet at erhverve aktierne i »Det danske Gaskompagni«, som havde drevet gasværket i Odense siden dets etablering i 1853, for øvrigt som det første i landet. Trods navnet var det i virkeligheden engelsk kapital, der stod bag kompagniet. Ved en reception, der blev holdt i forbindelse med værkets overdragelse til kommunen den 31. december 1963, hørte jeg et af de tilstedeværende engelske bestyrelsesmedlemmer udtale et »sic transit gloria« - et suk over, at nu forsvandt der noget af det gamle imperium. Som kuriosum medfulgte ejendomsretten til et gasværk i Ribnitz i det daværende Østtyskland, som imidlertid var nedskrevet til 1 kr. som følge af, at tyskerne havde beslåglagt værket under anden verdenskrig. Efter at Danmark havde anerkendt Østtyskland, blev der omsider åbnet mulighed for erstatning for danske tilgodehavender. Forhandlingerne herom, der blev ført af Udenrigsministeriet på grundlag af byrådssekretariatets omfattende dokumentation, stod på fra begyndelsen af 1970'erne til 1988. Resultatet blev en erstatning på 620.000 kr., om hvis anvendelse der iøvrigt opstod voldsom diskussion i byrådet.

Thomas B. Thrigesgade

En sag, som verserede hele min tid, og som navnlig de senere år har vakt fortsat diskussion, er anlægget af Thomas B. Thrigesgade. Det kritiseres især, at den brede gade har delt byen i to dele, og at værdifulde bygninger og miljøer er gået tabt ved gadegennembruddet. Ikke mindst er skytset blevet rettet imod daværende stadsingeniør R.

Honoré, der stod for projekteringen, og borgmester Holger Larsen, der var byrådsmedlem i beslutningsperioden og borgmester under gennemførelsen. Det skal på ingen måde bestrides, at gadeanlægget har haft uheldige virkninger, men det glemmes i debatten, at den principielle vedtagelse af anlægget blev truffet i 1952 i den meget respekterede borgmester I. Vilh. Werners embedstid og af et enigt byråd. Kun den konservative redaktør Knud Secher havde indvendinger, men sluttede med at stemme for planen.

Om selve planen skal det siges, at det var absolut nødvendigt at skaffe bedre forhold for den voksende trafik mellem de nordlige og sydlige bydele, der adskilles af den øst-vestgående jernbane. Den centrale tunnelforbindelse ved Nørregade, der var anlagt i 1912, blev allerede dengang anset for utilstrækkelig, og en parallelgade til den gamle, smalle Nørregade var også påkrævet.

Inden planens vedtagelse blev den forelagt for den tids største byplanautoritet, professor Steen Eiler Rasmussen, og dennes rapport medførte en vis revision af den oprindelige plan. Under anlægsfasen fremkom der i 1965 forslag fra daværende stadsarkitekt Bent Christiansen og kgl. bygningsinspektør Jørgen Stærmose om at lade gaden forløbe under jorden fra åen til Lotzes Have eller evt. til Østre Stationsvej. Stadsingeniøren anerkendte, at de terrænmæssige forhold for så vidt kunne tale for denne løsning, som han også selv havde overvejet, men på grund af problemer med bl. a. tilslutning til de tværgående gader og den betydelige ekstraudgift, som Vejdirektoratet ikke kunne påregnes at ville gå med til at finansiere, blev forslaget droppet.

Uanset kritikken af gaden, som nærmest er blevet en modesag, må det erkendes, at den har løst de trafikale behov som forudsat, og at denne gade har været en væsentlig grund til, at det har været muligt at etablere de mange højt værdsatte gågadeområder i den centrale by.

Efter min mening er det uheldigste ved gadeanlægget, at man i sin tid tillod »Bikuben« at opføre et højhus, som i uhyggelig grad dominerer hele områdets relativt lave bebyggelse og særligt generer rådhus og domkirke.

Som en slags jubilæumsgave til kritikerne vedtog byrådet den 23. marts 1988 et lokalplanforslag om ændring af Thomas B. Thrigesgade med omgivelser, gående ud på nedgravning af gaden fra Albani Torv til Østre Stationsvej og udnyttelse af de tilstødende arealer til bolig- og erhvervsbebyggelse. Planen forudsattes gennemført uden udgift for kommunen via indtægter ved salg af byggegrunde.

Denne plan synes nu på det seneste begravet som urealistisk.

Koncerthus/Kongrescenter

I mange år havde Odense manglet et ordentligt koncerthus med stor sal, øverum m. m. til Byorkesteret og et tilsvarende kongrescenter. Vel havde man Fyns Forsamlingshus og - fra 1955 - rådhusen, og til møder og kongresser yderligere det gamle Fyns Forum, men disse lokaliteter var langt fra tilstrækkelige eller acceptable efter tidens krav. I lang tid forsøgte man fra bystyrets side at formå private investorer - entreprenører, olieselskaber m. fl. - til at investere i et kombineret koncert- og kongreshus, men alle anstrengelser var spildt.

Problemet blev først løst, da byrådet i 1977 vedtog opførelsen af et koncerthus på Sortebrødre Torv i kombination med et privat finansieret hotel. Men denne beslutning blev først truffet efter lange diskussioner i to byrådsmøder: Først vedtog byrådet, at man ønskede en kombineret koncert- og kongressal i forbindelse med en hotelfunktion, mens placeringen - på Sortebrødre Torv eller i Rosengårdscentret - blev uskudt til et senere møde, når der lå skitseprojekter til byggeri på disse to steder. 24 af 29 byrådets medlemmer stemte for denne vedtagelse.

Ved det senere møde om placeringen var der derimod stor uenighed. For Sortebrødre Torv talte forbindelsen til den indre by, som ville være attraktiv for turister og dermed være til gavn for citys forretningsliv, hvis eksistens var stærkt truet af de voksende centrer (Rosengårds-, Tarup- og Vollsmose-centrene). For Rosengårdscentret talte tilknytningen til et stort, moderne forretningscenter og den rigelige plads til parkering samt den lette tilgang udefra; endvidere ville man undgå at dominere H.C.Andersen-kvarterets små og lave huse. Placeringen på Sortebrødre Torv blev vedtaget med 15 stemmer imod 14. 3 medlemmer fra mindretalsgrupperne ville have foretrukket hotellet placeret et andet sted i byen.

Nu, hvor bygningerne har ligget på Sortebrødre Torv en årrække, tænker nok ikke mange på, hvor nær man var ved en anden placering, som ville have haft mange konsekvenser for bybilledet og byens liv.

Koncerthuset blev indviet den 20. september 1982, H.C.Andersen-hotellet den 30. juni 1981.

Efter omstændighederne synes jeg, at kompleksets store bygningsmasse er klemt nogenlunde heldigt ind i det gamle kvarter; hotellet nok mindst med den fæstningsagtige mur, som nok ville have virket venligere med et skrånende tag som afslutning, men det var der ikke råd til!

Koncertsalen har vist sig at have landets bedste akustik, men efter min mening virker den noget farveløs. Endvidere skæmmes den af de

senere ophængte, men åbenbart nødvendige projektører og akustiske plader.

Vort symfoniorkester har med denne sal, øvelokaler, administration, kantine m. m. fået ideelle forhold, bedre end noget andet landsdelsorkester.

Den daglige drift af koncerthuset, herunder udnyttelsen til møde- og kongresformål, er fastlagt i en kontrakt med hotellet. Fra venstresiden i byrådet har der været klaget til Tilsynsrådet over, at kommunen favoriserede den private partner, men uden at få medhold hos Tilsynsrådet, som vi havde lidt besvær med at overbevise.

Odense Universitet

Det faldt i min lod at opleve en virkelig milepæl i Odenses historie, oprettelsen af Odense Universitet.

Forud var gået en fantastisk udvikling fra en total afvisning i 1959 fra regeringshold af tanken om et tredje universitet, beliggende i Odense, til den derefter følgende eksplosive udvikling i studentertallet med krav om et medicinsk fakultet. Dette blev lovfæstet allerede i 1962, og inden gennemførelsen i praksis heraf blev denne lov overhalet af en lov i 1966 om et helt universitet.

Hele forløbet er skildret i *Odense Bys Historie*, bd. X s. 369 ff. og skal derfor ikke uddybes her, men blot suppleres med nogle kommentarer.

Under forberedelserne blev der talt meget om, at man for enhver pris måtte undgå, at universitetet - som det blev sagt om universitetet i Århus - blev en ghetto uden forbindelse med borgerne i byen, og i sin tale ved indvielsen lagde borgmesteren derfor særlig vægt på dette moment.

Desværre er den forventede kontakt nok ikke opnået, hvilket i nogen grad må tilskrives universitetets noget isolerede beliggenhed, der landskabeligt set er endog meget smuk, men trafikalt set meget upraktisk.

I en oprindelig skitse havde kgl. bygningsinspektør Jørgen Stærmose lagt bygningskompleksets nordvestlige hjørne nær Niels Bohrs Allé og Hjallesvej, hvilket havde givet betydelig bekvemmere forbindelser til den centrale bydel, men arkitektkonkurrencen gav altså et andet resultat. Fra kommunens side har man søgt at styrke forbindelsen, allerefterst med en smuk indvielsesfest i teatret og på rådhuset, og senere gennem årene ved bl. a. at invitere deltagere i symposier og kongresser på universitetet til reception på rådhuset. Endvidere er der indgået en

aftale om samarbejde om forskning, som f.eks. er brugt ved udgivelsen af Odense Bys Historie. Et meget synligt udtryk for samarbejde er det store fælles idrætsanlæg ved universitetet, som tiltrækker mange udefra.

Også udbygningen af den sydøstlige bydel vil sikkert medvirke til, at universitetet i højere grad indgår i borgernes bevidsthed. Det samme gælder den udstrakte brug af universitetets faciliteter til fritidsundervisning. Omvendt må vel de forøgede kulturaktiviteter i byen omkring Brandts Klædefabrik m.m. få de studerende til i større stil at være med i bylivet.

Odense Bys Historie

Denne sag har en længere forhistorie, som begyndte med et tilfældigt møde med daværende museumsinspektør Erling Albrechtsen på Fiske-torvet i foråret 1970, hvor vi stod og så ned i en udgravning til den kommende sparekassebygning. Talen faldt da på, om man mon nåede ned til lagene fra 988, og derefter om kejserbrevet fra dette år med den tidligst kendte omtale af Odense endnu eksisterede, samt - i bekræftende fald - hvor det befandt sig.

Dette kunne han ikke besvare på stedet, men lovede at skrive en artikel herom i »Fynske Minder«. Denne artikel kom i årgang 1970, hvori det oplyses, at originalen er gået tabt, men at brevet er bevaret i afskrift. Samtidig bragte artiklen en formentlig første oversættelse til dansk af hele brevets latinske tekst.

Hermed var det bekræftet, at Odense kunne fejre et 1000-års jubilæum den 18. marts 1988. Lokaliteten Odense er sikkert ældre som boplads, kultsted eller vikingelejr, men kejserbrevet er det første skriftlige vidnesbyrd om byen.

Som ny borger i byen havde jeg været interesseret i dens historie og havde da konstateret, at den seneste beskrivelse var fra 1926 og iøvrigt ikke særlig fyldestgørende. Der måtte derfor nu være behov for ikke blot at føre historien ajour, men også for at supplere med nye opdagelser - bl.a. fra de mange udgravninger i de senere år - og friske synspunkter.

Ved en reception den 1. juni 1976 på rådhuset for nogle historikere foreslog borgmesteren - under henvisning til Erling Albrechtsens artikel og behovet for en ny historie - professor Tage Kaarsted, at historikere fra Odense Universitet fik til opgave at skrive en række monografier, der tilsammen kunne belyse Odenses historie til dato. Dette værk kunne være med til at markere byens 1000-års jubilæum. Historikerne skulle

bruge deres forpligtelse til forskning på denne opgave, mens kommunen skulle sørge for trykningen.

I løbet af efteråret blev der udarbejdet program og budget, og efter byrådets vedtagelse den 23. februar 1977 blev aftalen med universitetet indgået. Et redaktionsudvalg blev nedsat med Tage Kaarsted som formand og iøvrigt professor Hans Chr. Johansen, museumsdirektør Niels Oxenvad og stadsbibliotekar Carsten Tofte som medlemmer. Mag. art Jørgen Thomsen blev sekretær. Han har iøvrigt i Fynske Årbøger 1992 i en artikel givet en indgående beskrivelse af gennemførelsen af det omfattende projekt.

Odense Bys Historie udkom herefter planmæssigt med et bind om året, afsluttende med bind 10 på jubilæumsdagen i 1988.

Odenses 1000-års jubilæum i 1988

Et 1000-års jubilæum er en alvorlig sag, der må forberedes i god tid. Som nævnt var der skaffet dokumentation for eksistensen af kejserbrevet fra 18.marts 988, der skulle danne grundlaget for begivenheden.

I foråret 1983 var jeg sammen med en medarbejder på studietur til vor svenske venskabsby Norrköping, der var i fuld gang med at forberede et byjubilæum i 1984, og byrådet vedtog derefter i juni 1983 en organisationsplan for forberedelserne til vort jubilæum i 1988.

Forberedelserne gik herefter i gang, bl.a. med nedsættelse af en række arbejdsudvalg og en konkurrence om et logo. Resultatet af denne konkurrence blev et svanehoved i et cirkulært felt - et fint logo, der stadig bruges.

Inden min afgang lykkedes det at fremlægge en programskitse til jubilæumsårets forløb. Nærmere omtale af jubilæumsåret, som iøvrigt i hovedsagen forløb efter den oprindelige skitse, ligger uden for rammerne af denne artikel.

Odenses jubilæumslogo 1988

Embedets »herligheder«

Til kommunaldirektørens embede hørte udover de rent administrative og saglige forpligtelser også en række funktioner, som jeg har betegnet som embedets »herligheder«, et udtryk jeg har fundet hos Karen Blixen i »Daguerreotypier«. Her fortæller hun, at man i gamle dage talte om en herregårds herligheder, som aldrig var til at tage og føle på, - heller ikke kunne omsættes i penge. Det kunne være et udsigtspunkt, hvorfra man kunne tælle elleve kirker, eller en lund med meget gamle ege, der aldrig måtte fældes. Det kunne have med jagt at gøre og være kronvildt eller vildsvin, som ikke fandtes på nabogårdene. Det kunne til nød være et sagn, som knyttede sig til gården, - og måske et spøgelse, en »hvid dame«.

Mit arbejde var i sig selv meget afvekslende og interessant nok til at fylde min tilværelse. De nævnte »herligheder« var imidlertid et ekstra krydderi, og det drejede sig først og fremmest om mødet med mange forskellige mennesker: Lokale politikere, kommunale kolleger, repræsentanter for private erhverv og faglige organisationer. Imellem disse daglige møder optrådte mange gæster fra fjern og nær til mere eller mindre officielle modtagelser på rådhuset. I flæng kan jeg nævne den russiske astronaut Jurij Gagarin (1961), den sovjetrussiske ministerpræsident Nikita Khrutchev (kort før han blev afsat i 1964), daværende overborgmester i Berlin Willy Brandt (i 1966, dagen før han blev kaldt hjem som udenrigsminister), den cypriotiske ærkebiskop og præsident Makarios (1968) og den indiske premierminister Indira Gandhi (1983). Det har naturligvis også været en begivenhed de adskillige gange, hvor såvel det tidligere som det nuværende regentpar har besøgt byen.

Som et pust udefra må også omtales gæster fra Odenses venskabsbyer. Foruden det selskabelige element har der altid været indlagt forevisning af vore kommunale institutioner eller andre informationer om byens formåen, ligesom vi på tilsvarende måde har høstet erfaringer i venskabsbyerne om, hvorledes tingene kan gribes an - eller ikke bør gøres!

Noget, jeg også har sat pris på, har været deltagelse i mange begivenheder i byen i form af festligheder, udstillinger, indvielser og møder af forskellig art, ligesom der har været brug for mig i nogle bestyrelser af kulturel art. Altsammen oplevelser, der har givet mulighed for at være med i byens liv og har fået mig til at »føle mig hjemme«.

Hugo Mayntzhusen ledsager under rundvisning på rådhuset den israeltiske ambassadør med frue. Billedet er fra 1960'erne.

Politik og politikere

Politik har altid interesseret mig - uden at jeg dog er gået aktivt ind i et parti. I tidens løb har jeg overvejet min stemme ved hvert valg, afhængigt af hvilken politik eller hvilke ledende politikere der ville være bedst for landet - og eventuelt for mig selv! - i den givne situation. Det parti, der ville passe mig fuldstændigt, har endnu ikke vist sig.

For så vidt angår kommunevalg tog jeg efter flytningen til Odense det standpunkt, at jeg ikke ville stemme. Jeg betragtede mig som loyal tjener for hele byrådet og ville ved at stemme føle mig mere knyttet til medlemmerne af det parti, jeg havde givet min stemme, og i opposition til de øvrige. Specielt ville det være ubehageligt for mig at »klistre« til borgmesteren lige så vel som at være i opposition til ham.

Det er min opfattelse, at denne holdning har medvirket til, at jeg har kunnet være fri i min sagsbehandling og rådgivning og dermed - synes jeg - opnåede et tillidsfuldt forhold til kommunalpolitikkerne uanset disses partifarve.

Efter min afgang stemmer jeg igen til alle valg.

Afsked med Odense kommune

Det havde altid været min hensigt at »stå af«, inden jeg blev 70, ligesom min forgænger i embedet iøvrigt havde gjort. Dels ville jeg nødvendigvis risikere at blive beskyldt for at sidde for længe, - jeg har set flere embedsmænd ødelægge et ellers godt renommé ved at holde ud for længe, dels ville jeg gerne kunne stille om til at dyrke nogle private interesser, inden det blev for sent. Jeg valgte mit 25-års jubilæum i Odense og 67-års alderen som et passende tidspunkt for retræten. Samtidig var det belejligt for kommunen at kunne foretage en påkrævet omstrukturering, da også økonomidirektør O. Egholm Knudsen stod foran afgang.

Det var meget tilfredsstillende at kunne gå på et selvvalgt tidspunkt efter nogle arbejdsår, som har givet mig et særdeles afvekslende og indholdsrigt arbejde i en periode, hvor Odense gennemgik en rivende udvikling, og hvor der i tilgift - som omtalt - har været en række »herligheder« som et ekstra krydderi.